

گذار از سوگواری عاطفی به مسئولیت وجودی؛ بازخوانی مقام منتقم در زیارت عاشورا

هستی‌شناسی مصیبت غیبت و تبیین مقام منتقم در زیارت عاشورا به عنوان الگوی کنش‌گری فعال

تصور کنید در یک بحران پیچیده پزشکی، بیمار با علائم حیاتی ناپایدار به تخصصی‌ترین مرکز درمانی مراجعه می‌کند. اطرافیان او، برای رنجی که بیمار می‌کشد سوگواری می‌کنند و بر زخم‌های مشهود او اشک می‌ریزند، اما هم‌زمان، ورود جراح متخصص و تراز اولی را که تنها راه نجات قطعی بیمار است، نادیده می‌گیرند یا موانع حضور او را برطرف نمی‌کنند. در این موقعیت، اگرچه سوگواری برای زخم‌های بیمار برخاسته از عاطفه است، اما فقدان درمان‌گر متخصص بحرانی عمیق‌تر و بنیادین‌تر ایجاد کرده است.

در ساحت حیات معنوی بشر، واقعه تاریخی عاشورا به عنوان یک مصیبت عظیم همواره کانون توجه و گریستن بوده است، اما منطق حاکم بر هستی‌شناسی دینی حکم می‌کند که نگاه ما از سطح واقعه تاریخی به سطح نیاز معاصر ارتقا یابد. بحران اصلی، نه صرفاً در وقوع یک فاجعه تاریخی، بلکه در تداوم محرومیت از مدیریت معصوم نهفته است؛ حقیقتی که ما را به بازخوانی مقام منتقم در زیارت عاشورا و فهم نسبت آن با وظایف امروزمان فرامی‌خواند.

تبیین ماهوی مصیبت عظیم و مصیبت اعظم

در تحلیل وقایع جان‌سوز تاریخ اسلام، واقعه عاشورا به صفت عظیم متصف شده است. عظمت این مصیبت به جهت هتک حرمت حقیقت و شهادت مظلومانه پیشوای معصوم است. با این حال، بر اساس منطق درونی بحث، در ورای این مصیبت عظیم، امر دیگری تحت عنوان مصیبت اعظم وجود دارد که به دست فراموشی سپرده شده است. مصیبت اعظم، نه یک رخداد منجمد در گذشته، بلکه یک وضعیت استمراری در زمان حال است. این وضعیت، همان محرومیت بنیادین انسان از متخصص معصوم است.

اگر مصیبت عظیم را پایانِ فیزیکی یک امام بدانیم، مصیبت اعظم را باید تداومِ آوارگی و طردشدگیِ تنها وسیله نجات انسان بر روی زمین قلمداد کرد. از منظر منطقی، زمانی که جامعه‌ای از دسترسی به عالی‌ترین سطح از دانش و طهارت برای مدیریت شئون خود محروم می‌ماند، دچار یک نقص ساختاری در هستی خود شده است. این محرومیت، ریشه‌ی تمام رنج‌های بشری است و تا زمانی که این نقص درک نشود، فهم حقیقی از مقام منتقم در زیارت عاشورا حاصل نخواهد شد، چرا که انتقام حقیقی در این مکتب، رفع همین محرومیت ساختاری است.

تحلیل جایگاه متخصص معصوم در هندسه نجات

چرا فقدان امام در مسند قدرت، بزرگترین مصیبت جامعه انسانی است؟ برای پاسخ به این پرسش باید به تعریف وظیفه‌مندی امام بازگشت. امام در این نظام فکری، صرفاً یک رهبر معنوی برای گذار از دنیا نیست، بلکه او تنها فردی است که به دلیل اتصال به منبع وحی و برخورداری از عصمت، توانایی مدیریت پیچیدگی‌های حیات انسانی را دارد.

وقتی سخن از اضطرار در نیاز به امام به میان می‌آید، در واقع به یک نیاز تکوینی اشاره می‌کنیم. انسان برای رسیدن به فلاح و رستگاری، به هدایت‌گری نیاز دارد که نسبت به ابعاد پیدا و پنهان وجودی او آگاه باشد. طرد شدن این متخصص و آوارگی او به مدت بیش از ۱۱۸۰ سال، به معنای تعلیق ابزار نجات ابدیت انسان است. در چنین شرایطی، هرگونه تلاش برای اصلاح امور بدون حضور این محور بنیادین، ابتر خواهد ماند. لعن خداوند بر کسانی که مسبب این محرومیت شده‌اند، نه یک واکنش احساسی، بلکه یک حکم حقوقی و تکوینی علیه کسانی است که مسیر تکامل بشر را مسدود کرده‌اند. درک این محرومیت، پیش‌شرط ورود به عرصه یاری و نیل به مقام منتقم در زیارت عاشورا است.

انحراف از اولویت‌ها: از مسائل اقتصادی تا حاکمیت عدل

یکی از چالش‌های اساسی در جوامع مدرن و حتی مذهبی، جابه‌جایی اولویت‌های بنیادین با مسائل روبنایی است. امروزه عمده‌ترین دغدغه‌های جوامع بشری بر محوریت نوسانات اقتصادی، یارانه‌ها و معیشت می‌چرخد؛ اگرچه این مسائل در زیست روزمره اهمیت دارند، اما از منظر فلسفی، این‌ها صرفاً معلول‌های یک علت بزرگتر هستند. اصلی‌ترین مسئله جهان، نه نوسان قیمت اجناس، بلکه عدم برپایی حکومت عدل جهانی است. هر چه زمان بیشتری از تاریخ دنیا می‌گذرد، دنیا و بشریت بدون ظهور متخصص معصوم بیشتر در حال ضرر کردن است.

تا زمانی که اضطرار به حضور امام در میان نخبگان و توده‌های مردم به یک باور قلبی و تقاضای جمعی تبدیل نشود، انرژی جامعه صرف حل بحران‌هایی خواهد شد که خود محصول غیبتِ راهنمای متخصص و معصوم هستند. حرکت به سمت حل این مسئله کلان، تجلی‌بخش معنای واقعی **مقام منتقم در زیارت عاشورا** در ساحت اجتماع است.

بسیاری از شکست‌های فرهنگی ناشی از پرداختن به صورت و ظاهر و نادیده گرفتن زیربناهاست. زیربنای حیات طیبه انسانی، حضور امام در رأس حاکمیت است. زمانی که این زیربنا مفقود باشد، هرگونه اصلاحاتی در سطح روبنا (مانند اصلاحات اقتصادی یا اخلاق فردی) ناپایدار خواهد بود. فلسفه حضور امام در جامعه، برقراری عدل مطلق است. بدون این حاکمیت، بشریت در حال ضرر مداوم است؛ زیرا پتانسیل‌های وجودی انسان تنها در سایه‌ی حکومت معصوم شکوفا می‌شود.

لذا، حرکت از مصیبت عظیم به سوی درک مصیبت اعظم، یک حرکت تکاملی در شعور دینی است. این آگاهی باعث می‌شود که انسان از یک سوگوار منفعل به یک زمینه‌ساز فعال تبدیل شود. این گذار معرفتی، دقیقاً همان نقطه‌ای است که در آن، فرد شایستگی اتصاف به **مقام منتقم در زیارت عاشورا** را پیدا می‌کند و تمام توان خود را برای پایان دادن به دوران غربت امام معصوم به کار می‌بندد.

ابعاد ساختاری مقام منتقم در زیارت عاشورا

اگر عزاداری برای امام حسین علیه‌السلام به شناخت حسین زمان و درک غربت او منجر نشود، در واقع هدف اصلی خود را گم کرده است. نقد اساسی متوجه مراسماتی است که با وجود صرف هزینه‌های کلان، خروجی مثبتی در جهت رفع موانع ظهور ندارند. این نقد، متوجه صورت‌گرایی در دین‌داری است.

عزاداری یک ابزار برای پیوند یافتن با منبع قدرت و هدایت است. امام زمان امروز غریب‌ترین شخصیت است، زیرا ندای استنصار او که از عمق تاریخ تا به امروز امتداد یافته، در هیاهوی سوگواری‌های صرفاً عاطفی شنیده نمی‌شود. هر یک از ما باید از خود پرسیم که در این تقابل تاریخی میان حق و باطل، چه نفعی به امام خویش رسانده ایم؟ سودی که از عزاداری حاصل می‌شود، باید در تغییر سبک زندگی و حرکت به سمت نجات بشر تجلی یابد؛ در غیر این صورت، این مراسم تنها تکرار یک واقعه تاریخی بدون اثرگذاری بر آینده خواهند بود و فرد را به مقام منتقم در زیارت عاشورا نزدیک نخواهند کرد.

در متن زیارت عاشورا، دستیابی به مقام خون‌خواهی و انتقام، مشروط به همراهی با امام منصور و امام هدی شده است. این نشان می‌دهد که انتقام، یک کنش فردی یا برخاسته از خشم شخصی نیست، بلکه یک پروژه‌ی اجتماعی و تمدنی است که تحت ولایت امام معصوم معنا پیدا می‌کند. کسی که می‌خواهد به مقام منتقم در زیارت عاشورا دست یابد، باید بداند که انتقام حقیقی یعنی تلاش برای حاکمیت امام معصوم و رفع موانع ظهور او.

منتقم کسی است که علیه مصیبت اعظم یعنی محرومیت جهان از امام، اقدام عملی می‌کند. این اقدام لزوماً با ابزار نظامی آغاز نمی‌شود، بلکه در حیطه فعالیت‌های فرهنگی و پیوندهای اجتماعی تعریف می‌شود. در واقع، بهترین خدمت به ساحت قدسی امام زمان این است که هر فرد در هر جایگاهی که قرار دارد، اعم از جایگاه شغلی، خانوادگی یا اجتماعی، پیوند میان مردم و امام را مستحکم کند و با کار فرهنگی پرمحتوا، زمینه را برای رفع این مصیبت مستمر فراهم سازد.

چگونگی تحقق مقام منتقم در زیارت عاشورا در زیست روزمره

هر انسانی بر بخشی از عالم پیرامون خود ولایت و تاثیرگذاری دارد؛ از محیط کوچک خانواده گرفته تا محیط‌های آموزشی و شغلی. مسئولیت فردی در قبال امام زمان، تبدیل این حیطه‌های ولایتی به کانون‌هایی برای معرفی متخصص معصوم است. اگر درک کنیم که مشکلات اقتصادی، بحران‌های هویتی و اضطراب‌های ابدی ما همگی ریشه در غیبت مدیریت الهی دارند، آنگاه نوع نگاه ما به دعا، سوگواری و کنش‌گری اجتماعی تغییر خواهد کرد.

پایان دادن به مصیبت اعظم، در گرو خروج از بی‌تفاوتی و ورود به ساحت نصرت عملی است. نصرت امام تنها در ابعاد خاص خلاصه نمی‌شود، بلکه در میدان فرهنگ و با پیوند زدن دل‌های مردم به حقیقت ولایت رقم می‌خورد. این تنها راهی است که از دل عزاداری‌های ما، زمینه‌سازان واقعی خارج می‌شوند؛ کسانی که با درک عمق فاجعه‌ی غیبت، تمام توان خود را برای برپایی حکومت عدل جهانی به کار می‌گیرند و اجازه نمی‌دهند غربت امام زمان بیش از این به درازا بکشد. نیل به مقام منتقم در زیارت عاشورا هدفی است که جهت‌گیری تمام فعالیت‌های فردی و اجتماعی را مشخص می‌کند.

در نهایت، مقیاس سنجش موفقیت ما در عرصه‌های مذهبی، میزان نزدیکی جامعه به لحظه ظهور است. اگر فعالیت‌های ما منجر به ایجاد شناخت نسبت به امام در سطح جامعه نشود، عملاً در مسیر رفع مصیبت اعظم گامی برنداشته‌ایم. بنابراین، بازنگری در سبک زندگی و اولویت‌بندی دغدغه‌ها بر اساس محوریت امام، نه یک انتخاب مستحب، بلکه یک ضرورت هستی‌شناسانه برای نجات ابدیت انسان است.

هر گامی که در جهت آگاهی‌بخشی و پیوند جامعه با امام برداشته می‌شود، در حقیقت گامی برای پایان دادن به طولانی‌ترین دوران محرومیت تاریخ بشر است. این وظیفه‌ای است که بر عهده تمام کسانی است که خود را پیرو مکتب عاشورا می‌دانند و در آرزوی تحقق عدالت جهانی هستند. با این رویکرد، سوگواری بر مصیبت عظیم، به محرکی برای رفع مصیبت اعظم تبدیل شده و شعار هل من ناصر امام، پاسخی درخور و

عملیاتی خواهد یافت. با تمرکز بر حقیقت و کارکردهای مقام منتقم در زیارت عاشورا در ساختار فکری جامعه، مسیر برای ظهور منتقم حقیقی هموار خواهد گشت.

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer

Mentazer Mentazer